

AKCINĖ BENDROVĖ „VIA LIETUVA“

Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetui
Gedimino pr. 53, Vilnius
auditokt@lrs.lt

2025-02-28
į 2024-12-30

Nr.
Nr. S-2024

Kopija

Vyriausybės kanceliarija
Gedimino pr. 11, Vilnius
lrvkanceliarija@lr.lt

į 2024-12-30

Nr. S-3958

DĖL SEIMO AUDITO KOMITETO POSĖDŽIO PROTOKOLE (DĖL AB „VIA LIETUVA“ VEIKLOS) IŠDĖSTYTŲ PASIŪLYMŲ

2024 m. gruodžio 30 d. buvo gautas Lietuvos Respublikos Seimo Audito komiteto 2024 m. gruodžio 18 d. posėdžio protokolo Nr. 141-P-28(4) išrašas, kuriuo AB „Via Lietuva“ (toliau - AB „Via Lietuva“ arba Bendrovė) buvo suformuoti prašymai iki kovo 1 d. pateikti atsakymus į pateiktus klausimus. Vykdydami šį prašymą, žemiau teikiame išsamius atsakymus į pateiktus klausimus / prašymus, laikydamiesi protokole nurodytos klausimų numeracijos.

1.3. Apsvarstyti galimybę pačiai bendrovei sukurti ir įdiegti atstuminio kelių apmokestinimo modelio (*E-tolling*) projektą, taip sudarant galimybę kuo skubiau įgyvendinti pokyčius, susijusius su kelių naudotojo mokesčio surinkimo pakeitimais ir kelionės leidimų kontrolės stiprinimu, bei neprarandant galimo finansavimo šaltinio valstybinės reikšmės kelių ir (ar) jų elementų plėtros, atkūrimo ir priežiūros projektams įgyvendinti.

Alternatyva pačiai bendrovei sukurti ir įdiegti atstuminio kelių apmokestinimo modelio (*E-tolling*) projektą buvo detaliai išanalizuota Bendrovės ir valdybos. Svarstant šią galimybę buvo identifikuotos šios projekto įgyvendinimo savo pajėgumais pagrindinės rizikos:

- Bendrovė neturi informacinių sistemų (IS) kūrimo patirties – tai nėra jos veikla. Kitų Europos šalių kelių valdytojų praktikoje, mūsų žiniomis, nėra įgyvendintų tokios sistemos sukūrimo savo pajėgumais pavyzdžių.
- Sistemos sukūrimas pareikalaus neapibrėžto laiko dėl reikalingų kompetencijų IT specialistų samdos proceso trukmės, darbuotojų kaitos, patirties valdant tokius projektus stokos ir nenumatytų darbų, todėl kyla rizika nespėti sukurti ir diegti sistemos iki teisės aktuose nustatyto termino (2026 m. sausio 1 d.).
- Bendrovė nėra informacinių technologijų įmonė, todėl kyla rizika nepritraukti reikiamos kompetencijos specialistų dėl pozicijos nepatrauklumo, negalėjimo mokėti rinkos sąlygas atitinkančio darbo užmokesčio ir projekcinio darbo sutarties laikinumo. Taip pat kyla rizika dėl darbuotojų kaitos ir pamainumo neužtikrinimo, kas gali sutrikdyti sistemos kūrimo ir paleidimo darbus.
- Bus reikalingi nuolatiniai Bendrovės resursai sistemos palaikymui ir vystymui, o tai kelia sistemos veikimo užtikrinimo ir neapibrėžtų kaštų rizikas.

2025 m. vasario 11 d. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas atsisakė priimti Tollnet kasacinį skundą ir artimiausiu metu Bendrovė priims sprendimus dėl tolesnės projekto vykdymo eigos.

2.1. Susisiekimo ministerijos buvo prašoma parengti veiksmų planą, jame detalizuojant konkrečias priemones (jų įgyvendinimo terminus ir už priemonių įgyvendinimą atsakingus subjektus), kurios užtikrintų, kad AB „Via Lietuva“ priimtų duomenimis grįstus sprendimus dėl planuojamų vykdyti darbų apimčių numatymo, t. y. pagal aiškius kriterijus identifikuotų, kaip atrinko valstybinės reikšmės kelių ruožus, jų elementus, tiltus, viadukus ir kitus statinius, kuriuose einamaisiais metais numato atlikti statybos ar kitus reikiamus darbus.

2024 m. gruodžio mėnesį Bendrovėje yra parengtas veiklos metodikų ir prioritetinių eilių aktualizavimo proceso standartas. Pagal šį procesą nustatyta tvarka, kaip kuriamos veiklos metodikos/taisyklės ir pagal jų sudarytus kriterijus parengiamos prioritetinės eilės.

Veiklos metodikos ir prioritetinių eilių aktualizavimo proceso paskirtis yra nustatyti sistemingą ir nuoseklų požiūrį į šios veiklos planavimą ir vykdymą. Procese yra apibrėžiamos metodikų kokybės užtikrinimo priemonės. Sukuriamas standartizuotas procesas ir sistema, kurie užtikrina nuoseklumą ir kokybę atliekant metodikų rengimą. Procesas leidžia lengviau identifikuoti ir valdyti galimas rizikas, taip pat užtikrinti, kad būtų laikomasi nustatyto proceso terminų, teisės aktų. Veiklos metodikų procesas leidžia užtikrinti, kad visi veiksmai būtų dokumentuojami ir pagrįsti, taip lengviau galima atsekti kas ir kada buvo atlikta. Remiantis veiklos rezultatų analize, šio proceso laikymasis padeda spręsti galimas problemas jį tobulinant ir plėtojant.

Šiuo dokumentu apibrėžiama Infrastruktūros objektų įrengimo ar tvarkymo metodikų/taisyklių ir/ar prioritetinių eilių/pirmumo sąrašų atnaujinimo poreikio identifikavimo ir pakeitimų įgyvendinimo tvarka.

Nuo 2025 metų sukurtas standartas bus naudojamas rengiant naujas metodikas ar taisykles, pagal kurias bus sudaromi prioritetiniai sąrašai. Prieš kiekvienos metodikos patvirtinimą bus atliekamas antikorporcinis vertinimas, kurį atlieka įmonėje esantis Veiklos atsparumo ir rizikų valdymo skyrius.

3. Prašyti AB „Via Lietuva“ – demontuoti Ataskaitoje nurodytus vidutinio greičio matuoklius, kurie buvo įrengti valstybinės reikšmės kelių ruožuose nepakankamai pagrindžiant jų įrengimo tikslingumo (t. y. jie įrengti ruožuose, kuriuose nefiksuota eismo įvykių ir (ar) nelaimių dėl viršyto leistino greičio), bei įrengti juos ruožuose, kuriuose tokie eismo įvykiai buvo fiksuoti, įrengimo prioritetą teikiant savivaldybių urbanizuotoms teritorijoms.

2024 m. „Via Lietuva“ pradėjo rengti atnaujinimą anksčiau naudotų metodikų dėl vidutinio greičio matuoklių ir momentinių greičio matuoklių įrengimo valstybinės reikšmės keliuose. Į šį procesą buvo įrauktos ir kitos suinteresuotos institucijos, susijusios su eismo saugos užtikrinimu (Lietuvos policija, Lietuvos transporto saugos administracija (LTSA), VŠĮ Transporto kompetencijų agentūra (TKA), Susisiekimo ministerija (SM) ir kt.). Per praėjusius metus, bendraujant su paminėtomis institucijomis, buvo parengti atnaujinti du veiklos metodikų projektai (vidutinio greičio matuoklių ir momentinio greičio matuoklių įrengimo). Pagrindinis skirtumas, lyginant su anksčiau naudota greičio matuoklių įrengimo vietų metodika, didžiausią vertę turi tie kelių ruožai, kuriuose konkrečiai daugiausia eismo įvykių įvyko dėl greičio viršijimo, o ne dėl kitų priežasčių.

Minėtos metodikos yra suderintos su Lietuvos policija ir Lietuvos transporto saugos administracija (LTSA). Atnaujintų greičio matuoklių atrankos ir įrengimo metodika šiuo metu derinama su Lietuvos Respublikos Susisiekimo ministerija. Dėl subjekto, kuris tvirtins minėtą metodiką, šiuo metu vyksta diskusija.

Šiuo metu AB Via Lietuva yra analizuojamas įrengtų vidutinių greičio matuoklių efektyvumas ir galimybė juos demontuoti ir/arba perkelti į tuos kelių ruožus, kuriuose fiksuojamas didesnis eismo įvykių skaičius ar yra juodosios dėmės.

4. Prašyti AB „Via Lietuva“ – tobulinti infrastruktūrinių projektų įgyvendinimo procesą, sudarant galimybes nuolat ir realiu laiku vykdyti sutarčių įgyvendinimo su projektuotojais ir darbų rangovais priežiūrą ir kontrolę.

Nuo 2023 m. pabaigos Bendrovės projektų valdymo grupės vykdomi projektai pradėti valdyti pagal tarptautinę gerąją projektinio valdymo praktiką (PMBOK principus). Visas projekto gyvavimo ciklas (nuo projektavimo iki rangos) valdomas projekto vadovo, pasitelkiama komanda pagal reikalingas kompetencijas. Nuo 2024 m. projektų vadovai reguliariai (ne rečiau nei kas 2 sav.) teikia statusą apie valdomus projektus projektų portfelyje. Nuo 2024 m. projektams, kurių įgyvendinimas persikėlė į 2025 metus, buvo parengti projekto įstatai (projekto poreikio pagrindimas, pagrindinės gairės, biudžetas, rizikos ir pan.), kuriuos tvirtino projektų priežiūros komitetas (toliau - PPK). PPK veikia reguliariai, 1 kartą per savaitę vyksta posėdžiai, kuriuose priimami sprendimai dėl projektų statuso, problematikos.

2024 m. gruodžio mėnesį parengtas „Infrastruktūros atnaujinimo ir vystymo planų parengimo proceso standartas“, kuriame apibrėžti portfelio formavimo (naujų projektų įtraukimo/stabdymo) principai.

2024-12-17 patvirtinti projektinį valdymą reglamentuojantys dokumentai:

- Projektų valdymo veiklos vadovas. Šis vidaus teisės aktas apibrėžia pagrindinius projektų valdymo sistemos elementus, valdymo metodus, dalyvius, jų funkcijas ir valdymo metodiką. Veiklos vadove aprašyta projektų valdymo struktūra, projektų valdymo sistemos dalyviai, jų vaidmuo ir/ar funkcijos bei atsakomybės, projektų planavimo, įgyvendinimo ir stebėsenos, pakeitimų valdymo principai.
- Projektų valdymo proceso standartas ir 4 subprocesai - projektų iniciavimo ir planavimo, projektų įgyvendinimo ir stebėsenos, projektų užbaigimo, projektų pakeitimų valdymo. Pateikti procesų žingsnių aprašymai, atsakomybės, terminai, parengti projektinio valdymo šablonai.
- Projektų valdymo brandos vertinimo veiklos vadovas. Brandos vertinimo tikslas – nustatyti, kaip brandžiai įmonės mastu yra valdomi projektai ir identifikuoti žemesnės brandos projektų valdymo sritis ar procesus, kuriuos reikia tobulinti ar stiprinti. 2024 m. pab. atliktas brandos vertinimas ir gautas 2,2 balas. 2023 m. brandos vertinimo balas siekė 1,6. Didžiausias pakilimas fiksuotas šiose srityse - naudų identifikavime (nuo 1,2 iki 2,45 balo), laiko stebėjime ir kontrolėje (nuo 1,7 iki 2,51), kaštų planavime, stebėjime ir kontrolėje (nuo 1,7 iki 2,67), projekto iniciavime ir planavime (nuo 1,38 iki 2,52).

2024-12-30 patvirtintas Sutarčių rengimo, vykdymo ir kontrolės veiklos vadovas:

- Sutarčių rengimas – ši dalis apima viešojo pirkimo sutarties regimą, derinimą ir vizavimą. Pitarimų, leidimų, rekomendacijų sutarties sudarymui, keitimui, nutraukimui gavimą bei Sutarties pasirašymo procesus;
- sutarčių vykdymas ir kontrolė - ši dalis apima sutarčių vykdymą, vykdymo kontrolę, sutarties sąlygų keitimą ir nutraukimą bei netesybų ir sankcijų taikymo procesus;
- Garantiniai įsipareigojimai – apima Bendrovės teisių ir įsipareigojimų vykdymą ir jų kontrolę bei yra atliekami vadovaujantis Bendrovės generalinio direktoriaus įsakymais.

2024 metais darbuotojo metinio veiklos vertinimo formoje nustatyti tikslai susieti su savalaikiu Sutarčių įgyvendinimu:

- Strateginių projektų gairių įgyvendinimas - vertinamas pasirinktų 30 strateginių projektų gairių pasiekimas nustatytais terminais. 100% tikslas laikomas pasiektas įgyvendinus visas 30 strateginių projektų gairių nustatytais terminais ir/ar apimtimi;

- Kitų projektų įgyvendinimas - kitų projektų (ne pagal Strateginių projektų sąrašą) įgyvendinimas galiojančiuose įstatuose nustatytais terminais. 100% tikslas laikomas pasiektas jei 60% projektų įgyvendinami įstatuose nustatytais terminais.

2024 metais buvo atliktas Sutarčių vykdymo priežiūros vidaus auditas ir šiuo metu vyksta patvirtintų taisomųjų priemonių įgyvendinimas. Viena iš suplanuotų priemonių - Sutarčių valdymo įrankio sukūrimas ir įdiegimas.

5. Prašyti AB „Via Lietuva“ – nedelsiant suplanuoti vidaus auditus bei numatyti papildomas vidaus kontrolę stiprinančias priemones, ypatingą dėmesį skiriant:

- a. prioritетinių eilių sudarymui;**
- b. sprendimų dėl planuojamų vykdyti darbų apimčių priėmimui;**
- c. infrastruktūrinių projektų įgyvendinimui.**

Dėl prioritетinių eilių sudarymo vidaus audito:

2024 m. Bendrovėje atliktas vidaus auditas „Prioritetinės eilės kaip veiklos planavimo priemonė“. Vidaus auditas apėmė akcinės bendrovės „Via Lietuva“ parengtų prioritетinių eilių sudarymo metodikų bei sudarytų prioritетinių eilių (laikotarpis 2020 iki 2023 metų pabaigos) vertinimą. Atlikus vidaus auditą, pateiktos rekomendacijos, kurių įgyvendinimui generalinio direktoriaus įsakymu patvirtintas rekomendacijų įgyvendinimo priemonių planas. Atsižvelgiant į tai, kad šiuo metu vyksta patvirtintų priemonių įgyvendinimas, vertinama, kad atlikti pakartotinį vidaus auditą nėra tikslinga.

Dėl sprendimų dėl planuojamų vykdyti darbų apimčių priėmimo vidaus audito:

Valstybės kontrolei atlikus valstybinį auditą „AB „Via Lietuva“ veikla organizuojant valstybinės reikšmės kelių atkūrimą, priežiūrą ir plėtrą“, 2024-11-26 generalinio direktoriaus įsakymu Nr. VE-155 patvirtintas rekomendacijų įgyvendinimo priemonių planas. Pažymėtina, kad patvirtintos priemonės apima sprendimų dėl planuojamų vykdyti darbų apimčių priėmimo procesų gerinimą. Atsižvelgiant į tai, kad šiuo metu vyksta patvirtintų priemonių įgyvendinimas, vertinama, kad atlikti sprendimų dėl planuojamų vykdyti darbų apimčių priėmimo vidaus auditą nėra tikslinga.

Dėl infrastruktūrinių projektų įgyvendinimo vidaus audito:

2025 m. sausio 17 d. Valdybos posėdžio metu patvirtintas vidaus audito planas. Pažymėtina, kad projektų valdymo auditas yra įtrauktas į 2025 m. vidaus audito planą ir vidaus audito skyrius planuoja jį atlikti 2025 m. III–IV ketv.

6.1. Prašyti AB „Via Lietuva“, vadovaujantis užsienio šalių praktikos geraisiais pavyzdžiais – įvertinti ir parengti tipinį atitinkamų sprendinių ir medžiagų naudojimo katalogą, kuriame būtų įtvirtinti techniniai reikalavimai, privalomi projektuojant ir statant valstybinės reikšmės kelius (ruožus), kelių statinius, jų elementus, konstrukcijas, įrengiant technines eismo reguliavimo ir kitas priemones;

Bendrovės 2025 m. pirkimų plane numatomas Kelių infrastruktūros elementų standarto rengimo pirkimas. Šio standarto parengimo tikslas - taikyti standartizuotus sprendinius valstybinės reikšmės keliuose. Tikimasi, kad standarto pagalba bus suformuota darni valstybinės reikšmės kelių infrastruktūra, suderinta su eismo saugos sprendiniais, sumažės projektavimo klaidų, bus plėtojama homogeniška, suprantama ir atpažįstama infrastruktūra, sumažės eismo įvykių dėl aiškesnių ir paprastesnių eismo sąlygų eismo dalyviams.

Be to 2024 m. atnaujinant teisės aktus reglamentuojančius kelių infrastruktūrą buvo surinkta geroji užsienio šalių praktika, kuri buvo perkelta į šiuos dokumentus: Automobilių kelių dangos konstrukcijos asfalto sluoksnių įrengimo taisyklės JT ASFALTAS 24, Automobilių kelių asfalto mišinių

6.2. Prašyti Susisiekimo ministerijos ir AB „Via Lietuva“ – parengti ir patvirtinti reikalingus teisės aktų pakeitimus, juose įtvirtinant galimybę valstybinės reikšmės kelio juostoje asmenims tiesti inžinerinius tinklus, kartu sprendžiant ir atlygio nustatymo už šios galimybės sudarymą klausimą.

2024-11-29 Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos susisiekimo ministras įsakymu „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2008 m. sausio 9 d. įsakymo Nr. d1-11/3-3 „Dėl kelių techninio reglamento KTR 1.01:2008 „Automobilių keliai“ patvirtinimo“ pakeitimo“ buvo atlikti kelių techninio reglamento (toliau – KTR) pakeitimas, kurie numatė išimtis dėl mažesnių atstumų taikomų, jei elektros ir telekomunikacijų linijos reikalingos: 2.1. ypatingos valstybinės svarbos projektams ir valstybei svarbiems projektams įgyvendinti; 2.2. elektros perdavimo sistemos operatoriaus ir elektros energijos skirstymo operatoriaus projektams įgyvendinti; 2.3. kitiems projektams įgyvendinti ir jei jų įrengti laikantis nurodytų atstumų nėra galimybės dėl kliūčių. Kliūtimis inžineriniams tinklams tiesti gali būti laikomi statiniai (tarp jų ir keliai), išskyrus nesudėtingus (tarp jų laikinus) statinius, ypač nepalankios reljefo sąlygos, vandens telkiniai, kultūros paveldo statiniai, valstybės saugomi objektai, vandens nuleidimo sistemos (grioviai, drenažai ir t. t.), kelio įrenginiai.

Taip pat Bendrovė inicijavo susitikimą su suinteresuotais subjektais, asociacijomis, siekdama išsiaiškinti rinkos dalyvių lūkesčius ir pasiūlymus dėl galimybių bei sąlygų, leisiančių valstybinės reikšmės kelio juostoje asmenims tiesti inžinerinius tinklus. Šio formato kontekste buvo gauti suinteresuotų subjektų siūlymai, kurie buvo išanalizuoti Bendrovės specialistų ir 2025 m. kovo 4 d. suplanuotas susitikimas su suinteresuotais subjektais jų aptarimui.

Šiuo metu yra rengiami pasiūlymai dėl naujos Automobilių kelių juostos naudojimo inžineriniams tinklams kloti bendrųjų taisyklių BT ITK 09 redakcijos. Šios taisyklės reglamentuoja techninius ir organizacinius reikalavimus inžinerinių tinklų klojimui valstybinės reikšmės kelių juostoje.

Laikinais einantis generalinio direktoriaus pareigas

Martynas Gedaminskas

Viktorija Semionova, +37067080076 viktorija.semionova@vialietuva.lt